

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

27. An Episcopi habeant tantam potestam in suis Diöcesibus, quantam
habet Summus Pontifex in universo orbe; ubi agitu quæstio, an possit
dispensare in legibus Pontificiis? Ex part. 7. tract. 10. & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Sup. con-
reio in
hoc in
Ref. seq. §
vlt. & in
Ref. in Ref.
75. §. Et
hanc.

9. Et tandem non deseram hic apponere verba
Patri Amici *tom. 5. disput. 6. sect. 4. num. 57.* vbi sic
ait. Ceterum, in quibus casibus possit inferior vi sua
ordinaria potestatis dispensare in lege superioris, op-
time declarat Caicetus *loco citato.* Nam primo dis-
pensare potest circa ea, quorum dispensationem, vel
ius, recepta consuetudine illi concedit, *Secundo,* dispen-
sare potest circa leuia, cum non sit rationi consonum;
nec iuxta Principis voluntatem, aut rectam, & suam
gubernationem, vt semper pro leuibus ad superiorem
recurratur, etiam si ad eum facilis sit recursus. *Tertio,*
circa ea, quae frequenter occurrere solent, cuiusmodi
sunt dispensatio in ieiunio, in festis celebrandis, & si-
milibus: nam & graue esset Principi, & nimis difficilis
redderetur gubernatio, & satis limitata esset authori-
tas gubernantis, si in huiusmodi praecipuis disper-
satis semper regerendum esset ad ipsum Principem.
Quarto, circa ea, quae ita propria sunt vnius commu-
nitatis, vt nullo modo conueniant aliis, nisi inquit
Caicetus, casus ad eum notabilis sit, vt merito sit supe-
rior consulendus. Ratio vero huius quattuor tacite con-
cessionis communiter assignatur: quoniam ea, quae
sunt propria vnius communitatis, sunt magis nota, &
perspecta immediato gubernatori, quam supremo
Principi, aut Praetor: ac proinde melius ipse, quam
superior de iis iudicare poterit.

10. Notandum est tamen hic hanc potestatem
inferiorum dispensandi in omnibus supradictis casu-
bus debere dici ordinariam, potius quam delegatam:
tum quia conceditur ratione muneris, & officij, tum
quia est perpetua, quae sunt conditiones iurisdictione
ordinariam constituentes, vt tradit glossa in *cap. fin.
de offic. ordm.* Felinus in *cap. licet, eodem tit.* plures re-
ferens Couarruias 3, *variarem cap. 10. num. 6. & 10.*
Sanchez *lib. 2. de matrim. disput. 40. num. 14.* Suarez
lib. 6. cap. 15. num. 1. Basilius *lib. 8. cap. 6. num. 9.* Ex quo
infertur primo, potestatem, quam habet Legatus ad
dispensandum in legibus, & votis ordinariam esse,
quia est annexa illi officio, & muneris in perpetuum.
Sumitur ex *cap. quod translatio, de officio Legati,* &
tradit Panormitanus in *cap. vlt. de transactionibus n. 5.*
Speculator *tit. de dispensationibus §. consequitur.* Suarez,
& Basilius *supra.* Secundo infertur potestatem, quam
habent ex priuilegio superiores Religionum ad dis-
pensandum cum religiosis, & ad illos absolvendum,
esse etiam ordinariam, & non delegatam, quia est in
perpetuum concessa: sic ex Collectore priuilegiorum
Fratrum Minorum *verb. absolutio ordinaria, quoad
fratres, in fine, num. 27. dub. 2.* tradit Basilius *supra
num. 9.* Tertio infertur posse hanc potestatem delegare.
Sic Suarez, & Basilius *supra* Emanuel Rodriguez
tom. 1. quest. regular. quest. 12. art. 11. circa finem. Ita Pa-
laus *loco citato.*

Sup. hoc in
tom. 7. tr. 1.
Ref. 94. §. 1.
à lin. 87.
vert. 30.
Guardiani
quamuis
ibi absque
priuilegio.

RESOL. XXVII.

An Episcopi habeant tantam potestatem in suis Dioc-
cesibus, quantum habet Summus Pontifex in vni-
uerso Orbe; vbi agitur questio, an possint dispensare
in legibus Pontificiis? Ex part. 7. tract. 10. & Misc. 1.
Ref. 36.

Sup. hoc &
prima diffi-
cultate in ti-
tulo huius
Ref. supra in
Ref. 22. §.
Notandum
cursum pro-
pe finem, &
magis late in

§. 1. Hanc questionem fuisse agitam apud Pa-
tres Concilij Tridentini testatur Paul. Do-
natus in *tract. de iure eligendi ministros Ecclesiae. cap.
7.* & quia ipse acriter inuehitur in affirmatiuam sen-
tentiam, & codex difficillime inuenitur, apponam
hic per extensum eius verba: sic itaque asserit. Ex his
colligi potest, quam perniciosissimus esset in Ecclesia
error illorum, qui in Concilio Tridentino tentabant
determinati tantam esse in suis Dioccesibus Episco-

peram iurisdictionem, quanta est Papae in vniuerso
orbe. Qui enim asserit Episcopum in suis Dioccesi-
bus tantam habere potestatem, quantum habet Papa
in vniuerso orbe, negare debet Petro commissas esse
oues Christi simpliciter, & absolute, quia quicumque
plenitudinem potestatis habet, is caput, & princeps
est ac per consequens omnis esse non potest, alioqui &
Petrus omnis esset. Diceret tamen aliquis Episcopos
oues esse Christi, & pastores, in eorum Dioccesibus. At
verò decipiuntur, nam qui plenitudinem potestatis
Ecclesiasticae habet, immediate, est sub Christo, &
propterea si Episcopi habent plenitudinem potesta-
tis, non sunt assumpti in partem sollicitudinis ipsius
Petri, nec sunt oues Christi, quia sunt commissae Pe-
tro, ac insuper Petrus non esset caput omnium Eccle-
siarum, nec esset Pastor omnium, & Pastorum, quod ad-
uerfatur D. Bernardo. Praeterea dicant quae mihi
Episcopi, an Parochi in suis Dioccesibus plenitudinem
potestatis habent necne: certe asserunt non possunt
cos plenitudinem potestatis habere: cur ego non ha-
berem? Nunquid Parochorum auctoritas non est de iure
Diuino: si est sicut, & illa Episcoporum, cur vultis
vos habere plenitudinem potestatis in tota vestra
Diocesi, & non vultis habere Parochos? An fortassis,
quia vobis est de iure Diuino cura animarum vestrae
Diocesis demandata, non autem Parochis, qui as-
sumpti sunt in partem sollicitudinis: At verò si hac ra-
tione vobis plenitudo potestatis conuenit, & nequa-
quam Parochis, quia sunt assumpti in partem sollici-
tudinis. Cur cum & nos assumpti sitis in partem sollici-
tudinis, plenitudinem potestatis in vestris Diocesi-
bus vobis arrogatis? At denique dicere Episcopos in
suis Dioccesibus, tantam habere potestatem, quantum
habet Papa in vniuerso orbe, est negare verbum
Christi Petro singulariter dicens: *Pasce oues meas,*
non enim Petrus pascere potest oues Christi, si vos in
vestris Dioccesibus plenitudinem potestatis habetis,
quia in illis Summus Pontifex nullam haberet iurisdic-
tionem. Nec dicere possunt Papam pascere oues
Christi, quia Pastores in Ecclesia constituntur, non
ne & Pastores sunt oues Christi: A quo pascentur: A
summo Pontifice; Minime ex vestra sententia, sunt
enim Petrus in suis Dioccesibus aequalis, ergo Papa
non pasceret oues Christi, si Episcopi plenitudinem
potestatis haberent. Haec Donatus.

2. Non desunt tamen Doctores recentiores asse-
rentes esse satis receptam sententiam, quod Episco-
pus potest in propria Diocesi quicquid Pontifex in
vniuersali Ecclesia, vbi aliquid non sit à Pontifice reser-
uatum. Et hanc sententiam tenet notissimus Dica-
stillus *de Iust. lib. 1. disp. 3. dub. 14. num. 175.* & ante
illum Henriquez *lib. 6. de Panit. cap. 14. num. 7. in
Glossa littera K. & lib. 10. cap. 35. num. 2. & lib. 12. c. 3.
num. 2. in Glossa littera N.* Aragonius in 2.2. q. 88.
*art. 12. ante 2. concl. Maiolus de Irregular. lib. 15. cap. 51.
num. 4. Sotus in 4. dist. 27. quest. 1. art. 4. dist. 32. q. 1.
art. 3. in fine, & de Iust. lib. 10. q. 1. art. 3. ad 2. & alij
quos citat Sanchez de Matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 61.
num. 3.*

3. Probatur haec opinio, quia Episcopus est Pas-
tor ordinarius in sua Diocesi, sicut Pontifex in toto
orbe, licet sit ipsi subiectus. Ergo in iis in quibus Pon-
tifex non limitat eius iurisdictionem habet potesta-
tem ordinariam, sicut quilibet Confessarius potest
aeque ac Pontifex ab omnibus peccatis absolueret, nisi
per Pontificem, aut Episcopum casus aliquis reser-
uetur. Vnde ex his sequeretur posse Episcopum vi
suae potestatis ordinariae dispensare in totam legem
Pontificiam in qua illi expresse iure, aut consuetudine
prohibitum non sit. Vide Henriquez *lib. 14. de Irre-
gular. cap. 19. num. 2.* Et ideo Glossa in *cap. nuper, de
sentent. excommunic. verb. non retinuit.* asserit Episco-
pos

Ref. 1. §. 1.
& 2. §. 1.
Ref. 2. §. 1.
Ref. 3. §. 1.
Ref. 4. §. 1.
Ref. 5. §. 1.
Ref. 6. §. 1.
Ref. 7. §. 1.
Ref. 8. §. 1.
Ref. 9. §. 1.
Ref. 10. §. 1.
Ref. 11. §. 1.
Ref. 12. §. 1.
Ref. 13. §. 1.
Ref. 14. §. 1.
Ref. 15. §. 1.
Ref. 16. §. 1.
Ref. 17. §. 1.
Ref. 18. §. 1.
Ref. 19. §. 1.
Ref. 20. §. 1.
Ref. 21. §. 1.
Ref. 22. §. 1.
Ref. 23. §. 1.
Ref. 24. §. 1.
Ref. 25. §. 1.
Ref. 26. §. 1.
Ref. 27. §. 1.
Ref. 28. §. 1.
Ref. 29. §. 1.
Ref. 30. §. 1.
Ref. 31. §. 1.
Ref. 32. §. 1.
Ref. 33. §. 1.
Ref. 34. §. 1.
Ref. 35. §. 1.
Ref. 36. §. 1.
Ref. 37. §. 1.
Ref. 38. §. 1.
Ref. 39. §. 1.
Ref. 40. §. 1.
Ref. 41. §. 1.
Ref. 42. §. 1.
Ref. 43. §. 1.
Ref. 44. §. 1.
Ref. 45. §. 1.
Ref. 46. §. 1.
Ref. 47. §. 1.
Ref. 48. §. 1.
Ref. 49. §. 1.
Ref. 50. §. 1.
Ref. 51. §. 1.
Ref. 52. §. 1.
Ref. 53. §. 1.
Ref. 54. §. 1.
Ref. 55. §. 1.
Ref. 56. §. 1.
Ref. 57. §. 1.
Ref. 58. §. 1.
Ref. 59. §. 1.
Ref. 60. §. 1.
Ref. 61. §. 1.
Ref. 62. §. 1.
Ref. 63. §. 1.
Ref. 64. §. 1.
Ref. 65. §. 1.
Ref. 66. §. 1.
Ref. 67. §. 1.
Ref. 68. §. 1.
Ref. 69. §. 1.
Ref. 70. §. 1.
Ref. 71. §. 1.
Ref. 72. §. 1.
Ref. 73. §. 1.
Ref. 74. §. 1.
Ref. 75. §. 1.
Ref. 76. §. 1.
Ref. 77. §. 1.
Ref. 78. §. 1.
Ref. 79. §. 1.
Ref. 80. §. 1.
Ref. 81. §. 1.
Ref. 82. §. 1.
Ref. 83. §. 1.
Ref. 84. §. 1.
Ref. 85. §. 1.
Ref. 86. §. 1.
Ref. 87. §. 1.
Ref. 88. §. 1.
Ref. 89. §. 1.
Ref. 90. §. 1.
Ref. 91. §. 1.
Ref. 92. §. 1.
Ref. 93. §. 1.
Ref. 94. §. 1.
Ref. 95. §. 1.
Ref. 96. §. 1.
Ref. 97. §. 1.
Ref. 98. §. 1.
Ref. 99. §. 1.
Ref. 100. §. 1.

copos posse dispensare vbi specialiter dispensatio non est illi prohibita. Sed hanc omnia mihi non placent, nec amitto... potestatis dispensare, etiam si corum dispensatio ex parte eis prohibita non sit. Et idem communis, & recepta sententia est Episcopos non posse ex vi sua potestatis ordinari dispensare in legibus Pontificiis, nisi expresse, vel tacite hoc eis fuerit concessum. Quia cum nullum ius inferior habeat in voluntatem superioris, non poterit illam reuocare, nisi per potestatem sibi ab ipso superiore concessam. Atqui ex vi ordinatæ potestatis quam inferior accipit ad subditos gubernandos, nullam accipit, neque explicitam, neque implicitam potestatem dispensandi in omni lege, & voluntate superioris: nam eam tantum potestatem censetur implicite à superiore cum ipso officio gubernandi accipere, quæ necessaria est ad rectam suauitatem subditorum gubernationem: ad hanc autem necessariam non est potestas dispensandi in omni lege, & voluntate superioris: quin potius ad rectam gubernationem pertinet, non posse inferiorem cum suis subditis dispensare in omnibus, in quibus potest superior, vt debita subordinatio inferioris cum superiori, vt debita gubernationem necessaria est, melius, ac diuine conseruetur.

3. Ceterum in quibus casibus possit inferior vi suæ ordinatæ potestatis dispensare in lege superioris, optime declarat Caietanus l. 2. *quest. 97. art. 4.* Nam primo dispensare potest circa ea, quorum dispensationem, vel ius, vel recepta consuetudo illi concedit. Secundo, dispensare potest circa leuia: cum non sit rationi consonum, nec iuxta Principis voluntatem, aut rectam, & suauem gubernationem, vt semper pro libus ad superiorem recurratur, etiam si ad eum facilis sit recursus, Tertio, circa ea quæ frequenter occurrere solent, cuiusmodi sunt dispensatio in ieiunio, in festis celebrandis, & similibus: nam & graue esset Principi, & nimis difficilis redderetur gubernatio, & satis limitata esset authoritas gubernantis, si in huiusmodi præceptis dispensandis semper recurrendum esset ad ipsum Principem. Quarto, circa ea quæ ita propria sunt vnus Communitatibus, vt nullo modo conueniant aliis, nisi, inquit Caietanus, casus ad se sit notabilis, vt merito sit superior consulendus. Ratio vero huius quartæ concessionis citatæ communiter assignatur, quoniam ea, quæ sunt propria vnus Communitatibus sunt magis nota, & perfecta immediato Gubernatori, quam suprema Principi, aut Prælato, ac proinde melius ipse, quam superior de iis iudicare poterit. Vide Valentiam tom. 2. *disp. 7. q. 5. punct. ult.* Suarez de *Legibus lib. 5. cap. 4. Azorium tom. 1. lib. 5. cap. 15. quest. 7.* Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 8. disp. 4. num. 1.* & libro 8. *disp. 1. Salas de Legibus disputat. 20. sectione 3. difficul. 7.* Syluium in parte 2. *quest. 97. art. 4.* & alios penes ipsos.

RESOL. XXVIII.

An Episcopus possit dispensare non aduonito Summo Pontifice, quem in casu pauperum suis sumptibus aduonere potest? Ex part. 1. trac. 10. Resol. 37.

§. 1. Negatiue respondet Valquez in p. 2. tom. 2. *disp. 178. c. 2. n. 16.* quia in tali casu non apparet necessitas dispensandi, cum periculum non sit in re, & ad Pontificem recurri possit per litteras Episcopos, qui potest, & tenetur pauperum necessitati subuenire. Ergo, &c. Et hanc opinionem post Valquez amplexus est etiam Bonacina *de legib. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 19.* & idem secundum hos Doctores, Episcopus non potest dispensare, quoties ipse potest summum Pontificem per litteras certiores facere, & paupertati partium, cum quibus dispensandum est suis expensis, & redditibus occurrere.

2. Sed hæc opinio nimis onerosa videtur pro Episcopis: idem contrariam sustinendam esse censeo: & illam docet Sanch. in *sum. tom. 1. l. 4. c. 40. n. 39.* & Salas *de legib. disp. 20. sect. 3. num. 27.* vbi sic asserit: [Aduertit Valquez, quoties Episcopus potest certiores facere Pontificem, & paupertatem eorum, cum quibus dispensandum est, supplere, vt negotium ad Pontificem deferatur, dispensare non posse: nam, si hoc modo Pontifex consuli potest, qua ratione Episcopus in lege Pontificia dispensabit? Ego verò credo, Episcopum non teneri in impetrandis his dispensationibus redditus suos consumere: poterit ergo dispensare ob paupertatem partium, cum ipse eam paupertatem supplere potest: & ita habet praxis, & sentiunt Doctores: nam sine illa limitatione darent licitum Episcopo, esse dispensare in necessitate, quando propter paupertatem partium difficilis est ad Pontificem aditus.] Ita Salas.

RESOL. XXIX.

An Metropolitanus possit dispensare cum Episcopis suffraganeis? Ex part. 8. tr. 3. Ref. 13.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Auila, Hen-^{Sup. hoc in- fra in tr. 3. Ref. 8. §. 2.} riques, Sanchez, Molfesius, Barbola, Sayrus, & alij quos citat, & sequitur Merolla *tom. 2. disp. 4. num. 140.* Et ratio est, quia Archiepiscopus, seu Metropolitanus habet iurisdictionem ordinariam in suffraganeos, vt colligitur ex *cap. suffraganeis, de elect. vbi Panormitanus num. 1.* Quod ex eo etiam patet, quia potest illis precipere, eodemque negligentes ad officium compellere, vt docent Groll. in *cap. Pastoralis, & ibi Panormitanus num. 1. de offic. ordin. & colligitur ex cap. sollicitudinem, de appellat. & can. 1. 2. & seq. 9. quest. 3.* Item potest illos excommunicare, vt colligitur ex *cap. 1. sim. de offic. ordin. m. 6.* ergo multo magis poterit cum illis dispensare. Probatur consequentia, quia Episcopi suffraganei subduntur Archiepiscopo in sibi odiis, multo magis possunt suberi in fauorabilibus. Et confirmatur, quia Prælati Religionum, licet alias sint exempti à iurisdictione Episcoporum, possunt tamen ab eis dispensari in votis, iuramentis, & aliis, vt *infra* dicemus; ergo multo magis poterit Archiepiscopus dispensare, cum suffraganei exempti non sunt à iurisdictione ipsius.

2. Sed hunc casum non admittit Castrus Palaus *tom. 1. trac. 3. disp. 6. punct. 8. §. 3. num. 2.* tum quia ex iure non constat hæc potestas: tum quia non est necessaria. Nam vel dispensatio concedenda est in legibus Archiepiscopi, & his non ligantur Episcopi, neque illius suffraganei: & sic pro nulla est dispensatio necessaria; vel concludenda est dispensatio in legibus Pontificiis, & Concilij generalis, & in his æquè omnibus inferioribus est interdicta dispensandi potestas. Quando verò Archiepiscopus cum suis subditis, in his dispensare potest, potest etiam Episcopus cum suis subditis, & tecum. Ergo nullo casu hæc potestas necessaria est. Et idem est de votis, iuramentis & irregularitatibus. Ita Palaus, cui adde Pontium *l. 8. c. 5. n. 10.* & Suarez *tom. 2. lib. 6. de Voto, cap. 11. n. 3.* & Fagundez in *Dec. tom. 2. l. c. 41. n. 14.*

RESOL.

ANNAE
OMNIA
NO. III. IV. V
EL III